

TABIIY OFATLARDA AHOLINI HIMOYA QILISH CHORALARI

Mamashayev Bahrom Safarovich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti

Atrof-muhit muhofazasi va hayot faoliyati xavfsizligi

Kafedrasi Katta o‘qituvchi,

Choriyeva Shahlo Sodiq qizi

Termiz Davlat muhandislik va agrotexnologiyalar
universiteti HFX 23 A Guruh 3-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20524023>

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi tabiiy ofatlar vaqtida aholini himoya qilish choralari, ularni tashkil etish tamoyillari va favqulodda vaziyatlarda amalga oshiriladigan asosiy tadbirlar yoritilgan. Evakuatsiya, qutqaruv ishlari, oldindan ogohlantirish tizimlari hamda aholining tayyorgarligi tabiiy ofatlar oqibatlarini kamaytirishda muhim omil ekanligi tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: tabiiy ofat, favqulodda vaziyat, aholini himoya qilish, evakuatsiya, qutqaruv ishlari, fuqarolar muhofazasi.

Аннотация. В данном тезисе рассматриваются меры защиты населения при природных катастрофах, принципы их организации и основные мероприятия, проводимые в чрезвычайных ситуациях. Проанализированы эвакуация, спасательные работы, системы раннего оповещения и подготовка населения как важные факторы снижения последствий стихийных бедствий.

Ключевые слова: стихийное бедствие, чрезвычайная ситуация, защита населения, эвакуация, спасательные работы, гражданская защита.

Abstract. This thesis examines measures for protecting the population during natural disasters, principles of their organization, and key activities carried out in emergency situations. Evacuation, rescue operations, early warning systems, and population preparedness are analyzed as important factors in reducing the consequences of natural disasters.

Keywords: natural disaster, emergency situation, population protection, evacuation, rescue operations, civil protection.

Tabiiy ofatlar — zilzila, suv toshqini, ko‘chkilar, kuchli shamol, qor bo‘ronlari va boshqa favqulodda hodisalar inson hayoti va iqtisodiyotga jiddiy zarar yetkazadi. Shu sababli aholini bunday holatlardan himoya qilish davlat fuqarolar muhofazasi tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Tabiiy ofatlar oqibatlarini kamaytirish uchun oldindan tayyorgarlik ko‘rish, tezkor harakat qilish va to‘g‘ri boshqaruv tizimini yo‘lga qo‘yish zarur.

Tabiiy ofatlarda aholini himoya qilish choralari bir necha yo‘nalishda amalga oshiriladi.

Birinchi, oldini olish va prognoz qilish choralari muhim ahamiyatga ega. Meteorologik va seysmik kuzatuvlar orqali tabiiy ofatlar ehtimoli oldindan aniqlanadi va aholi ogohlantiriladi. Bu esa katta talafotlarning oldini olishga yordam beradi.

Ikkinchi, evakuatsiya tadbirlari tashkil etiladi. Xavfli hududlardan aholi xavfsiz joylarga ko‘chiriladi. Evakuatsiya rejaları oldindan ishlab chiqilgan bo‘lishi, aholi esa ushbu rejalar bilan tanishtirilgan bo‘lishi kerak.

Uchinchi, qutqaruv ishlarini tezkor tashkil etish muhim hisoblanadi. Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv xizmatlari jabrlanganlarni qidirish, birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish va xavfsiz hududlarga olib chiqish ishlarini amalga oshiradi.

To‘rtinchidan, aholini tayyorlash va o‘qitish katta ahamiyatga ega. Fuqarolar favqulodda vaziyatlarda qanday harakat qilish, o‘zini qanday himoya qilish va evakuatsiya tartiblarini bilishi zarur. Bu maqsadda mashg‘ulotlar va o‘quv treninglar o‘tkaziladi.

Beshinchidan, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ham muhim rol o‘ynaydi. Axborot tizimlari, mobil ilovalar, ogohlantirish signal tizimlari va monitoring vositalari orqali aholi tezkor xabardor qilinadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, tabiiy ofatlarda aholini himoya qilish kompleks yondashuvni talab etadi. Oldindan ogohlantirish, evakuatsiya, tezkor qutqaruv ishlari va aholining tayyorgarligi ushbu tizimning asosiy elementlari hisoblanadi. Ushbu choralarni samarali tashkil etish orqali insonlar hayoti va moddiy zararlar miqdorini sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

- 1.Fvv.uz – favqulodda vaziyatlar vazirligining rasmiy sayti.
2. B.S. Mamashayev, Sh.M. Narziyev “Favqulodda vaziyatlar va aholi muhofazasi”. Darslik/. – T.:Toshkent. “Existentium-print” nashriyoti,2025-219 b.
3. O‘zbekiston Respublikasi “Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to‘g‘risida” gi qonuni 10.11.2022 yil.
4. O.Sh.Ochildiyev, Sh.M.Narziyev, B.S.Mamashayev, R.X.Samanov Hayot faoliyati xavfsizligi Darslik/..-T.: “Yangi nashr”, 2023 yil 22.12. 258 b.
5. Karimov Sh. Tabiiy ofatlar geografiyasi. – Toshkent, 2020.
6. Elektron resurslar: <https://www.ifrc.org> <https://www.un.org> <https://www.who.int> <https://www.undrr.org>